

Izloži vsak četrtek in
velja v poštnino vred ali
v Mariboru s pošiljanjem
na dom za celo leto 32 din.,
pol leta 16 din., četrta leta
8 din. Izvea Jugoslavije
56 din. Naročnina se pošlje
na upravništvo "Sloven-
skega Gospodarja" v Ma-
riboru, Koroška cesta 5.
List se dopolnjuje do od-
povedi. Naročnina se pla-
čuje v naprej.
Telefon interurban št. 113.

Posamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uradništvo je v Mariboru
Koroška cesta št. 5. Roko-
piši se ne vračajo. Uprav-
ništvo sprejema naročnino,
izveze in reklamacije.
Cene inzeratov po dogo-
voru. Za vsakodnevne oglaš-
evane primeren popust. Neapre-
reklamacije so polnane
proste.
Čekalni račun poštnega
urada Ljubljane št. 10.605.
Telefon interurban št. 113.

13. številka.

MARIBOR, dne 12. marca 1925.

59. letnik.

Ob otvoritvi skupščine.

V soboto se je otvorila narodna skupščina in prvič so se sestali dne 8. februarja izvoljeni narodni poslanci — prvič razdeljeni na dva strogo ločena tabora z jasnimi nameni in cilji. Na eni strani srbski radikali z malim priveskom Pribečevih demokratov, na drugi strani pa blok narodnega sporazuma, sestojč iz zastopnikov velikega dela Srbov pod vodstvom Davidoviča in starega popolnega zastopstva Slovencev in Hrvatov, ki ga nobena sila ne more niti zmanjšati, kaj šele prevrniti.

Prvi tabor, ki ne zastopa ne Slovencev in ne Hrvatov, si po krivem lasti ime: narodni blok, drugemu taboru pa daje naziv blok narodnega sporazuma pravi in najboljši, jasni in popolni izraz glede politike, cilja in sestave. Prvi tabor pa pravem tudi ne zasluži imena blok ali zveza, ker živi 20 Pribečevih demokratov popolnoma od milosti 142 radikalov ter se sklicuje na zvezo samo radi tega, da ne bi radikali sami zasedli vladnih mest. V drugem taboru pa ni nobene strankarske tekme, nobenih strankarskih sporov, nobenega pogajanja in prerekanja kdo bo na tem in kdo na onem mestu, ampak vse je složno in pošteno na delu za brat-ski sporazum Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Politiko sporazuma je narod odobril že pri volitvah 8. februarja, blok narodnega sporazuma ima dobrih 300.000 glasov več kot pa blok radikalov in samostojnih demokratov, ki hoče po vsej sili vladati ter si je v to svrhu izsilil tudi večino par mandatov.

V soboto je torej prišla v skupščino večina brez narodne večine in manjšina z narodno večino, prišlo je več poslancev ukradenih volilnih kroglic, ni pa moglo priti več pravilno izvoljenih poslancev, ker jih policija drži v zaporu proti vsem določbam veljavnih zakonov in proti odločbam zakonitih sodišč, da bo »večina« bolj trdna in da ji ne bo tako težko pri razpravah o tem, kako je bil kdo izvoljen, in kaj se je vse počenjalo dne 8. februarja.

Prvi dan skupščine je pa še drugače pokazal, kje je pravica in poštenje. Po poslovniku ali pravilniku vodi prvo skupščinsko sejo najstarejši poslanec. Ta se je našel na strani opozicije v osebi Davidovičevega demokrata Arsa Laziča, 72 letnega poslanca iz bregalnškega okrožja v južni Srbiji, ki je bilo torišče posebno krutega nasilja na dan volitev. Izbrali so se tudičasni tajniki, dva od radikalov, dva pa od opozicije in začelo se je izročanje poslanskih poverilnic in čitanje dopisov. Iz Pašič-Pribečevičevega tabora so že pri poučnem nasvetovanju poslancev začele padati psovke proti nekaterim Hrvatom, višek je pa bil, ko je tajnik

začel čitati dopis petorice hrvatskih poslancev — dr. Mačeka in tovarišev —, da se ne morejo odzvati svoji poslanski dolžnosti, ker jih ima policija zaprte v svoji kasarni v Zagrebu. Sam notranji minister radikal Maksimović je poskočil s svojega sedišča ter hitel proti predsedniku, češ, da se to ne sme čitati, drugi so pa kričali.

Predsednik je mirno počakal, da se hrup poleže, potem je pa podal izjavo, naj vlada v smislu ustave in skupščinskega poslovnika omogoči poslancem prihod na sejo; da bo to lahko storila, se pa seja sedaj zaključuje ter na novo skliče pismeno. — Ta odločnost je vladno skupino osupnila in v popolnem miru je opozicija zapustila dvorano. Po odhodu opozicije so se ministri nekaj časa posvetovali, potem so pa radikali in samostojni demokrati sami nadaljevali sejo ter si izbrali novega začasnega predsednika. Pravičasni in starostni predsednik Lazič je radi tega poslal na vladno predsedništvo protestno noto, radikalskega, novo izvoljenega začasnega predsednika je pa opozicija tudi pismeno opozorila na nezakonitost njegove izvolitve in nadaljevanje pravilno zaključene seje.

Sedanji skupščini so dali vladinovi najslabši začetek. Blok narodnega sporazuma je vse storil ter s pravim samozatajevanjem kljub vsemu, kar se je došlejši zakrivilo od vladne strani, pripravil za to skupščinsko dobo temelje in ozačje pomirljivosti, zakonitosti in parlamentarnega reda. Na lep način je pozval vlado, naj v smislu ustave in zakonov začne delo v skupščini. Marsikaj bi se pozabilo in mnogo bi se dalo uravnati, če bi vlada to storila. Če bo slabemu začetku sledil slab konec, pade vsa krivda na vladni blok.

Državna oblast naj stori svojo dolžnost.

Zadnji čas se je pojavil velik sovražnik poljedelca na Slovenskem Štajerskem v obliki poljske miši. Majhna je ta živalica in na prvi pogled bi ji ne bilo pripisati tiste nevarnosti, ki jo predstavlja. Te nevarnosti tudi ne bi imela, ako bi ta živalica nastopala v majhnem broju. Nastopa pa v tako velikem broju, da cele velike okoliše takorekoč preplavlja. Prejšnje leto so poljske miši v velikem številu nastopale po Prekmurju, kjer so po njivah povzročile veliko škodo. Potem so napravile napad na polja po Ljutomerški župniji, v Veržetu, pri Sv. Križu pri Ljutomeru, pri Mali Nedelji, pri Sv. Juriju na Ščavnici, deloma pri Kapeli in tudi po drugih krajih gornjeradganskega okraja. Pojavile pa so se že tudi po drugih okrajih Slovenskega Štajerskega. Kamorkoli pridejo, vsepovsodi pustijo za seboj opu-

stošene njive, razrvane travnike in ogledana mala drevesca. Škoda, ki jo povzročajo, je ogromna.

Kmet stoji pred to svojo sovražnico, ki nastopa v jako številnih četah, brez pravega orožja. Stokovnjaki se prerekajo med seboj o sredstvu, ki bi proti tem velenevarnim škodljivkam učinkovalo nedvomno, sigurno in splošno. Poedinec nima te možnosti, da bi se z uspehom postavil v bran proti tem razdejalkam. Kaj pomenja uničevanje na eni njeni, ako pa se na sosednjih njivah ne nastopi z nobenim uničevalnim sredstvom! Potrebna je kolektivna akcija, to je skupno nastopanje, skupno dejanje. K temu pa je pozvana pred vsem državna vlast. Na to je državno upravo opozoril poslanec dr. Josip Hohnjec s posebno interpelacijo na ministra poljedelstva, katero je vložil takoj na dan otvoritve narodne skupščine dne 7. marca t. l. V interpelaciji opisuje poslanec dr. Hohnjec veliko nevarnost, ki preti poljedelcem od poljskih miši v Sloveniji, zlasti v poedinih krajih Ljutomerškega okraja, gornjeradganskega okraja in tudi v drugih okrajih Slovenskega Štajerskega. Opozarja državno oblast na njeno dolžnost, ki jo ima napram poljedelstvu, da brani njegove koristi ter ga varuje pred veliko nevarnostjo, ki nastopa v tako širokih dimenzijah. Ako državna oblast poljedelstvu v tej nevarnosti ne pride na pomoč, bo škoda, ki jo bodo te škodljivke povzročile kmetiskim posestnikom, ogromna in nepopravljiva. Pomoč, in to takojšnja pomoč je nujno potrebna. Poslanec dr. Josip Hohnjec zahteva od poljedelškega ministra, da državna uprava takoj oskrbi sigurno učinkujoče sredstvo zoper poljske miši, da ga da poljedelcem na razpolago ter da organizira skupno akcijo za uničevanje teh velenevarnih škodljivk našega poljedelstva.

OBČNI ZBOR »SLOVENSKE KMEČKE Z. EZE«

sklicujem za nedeljo, dne 15. marca ob 9. uri dopoldne v Mariboru v društveni sobi na Koroški cesti 1. Dnevni red:

1. Volitev društvenega načelnika.
2. Volitev 9 odbornikov in 10 namestnikov.
3. Volitev dveh pregledovalcev računov.
4. Sprememba društvenih pravil.
5. Slučajnosti.

Dr. Josip Hohnjec,
t. č. podnačelnik.

Za vinski sejem v Ptuj.

Skoraj dnevno čitamo v časopisih: vinski sejem tu, vinski sejem tam; edino štajerski vinarski center Ptuj — se ne zgane in spi naprej spanje pravičnega, kakor

Rajhenburška župnija svojemu rojaku

monsign. dr. Antonu Medvedu.

V imenu cele župnije p. Mihael Pribožič.

Tedaj je res, da Si se odtegnil našim očem do sodnega dne; da Te ne bomo več videli, in ne več poslušali Tvojega glasu, dokler nas Gospod ne obudi poslednji dan? In kar tako Si odšel od nas, kar tako Si nas zapustil, da niti zvedeli nismo za Tvojo bolezen, da bi bili molili za Te: Gospod, ako je mogoče, naj gre ta kelih žalosti, vsaj za enkrat še, mimo nas! A Tvoja ura je prišla, Gospod Te je poklical, in Ti se nisi mogel in ne hotel ustavljati. Pa počivaj sladko, blaga duša; Gospod Ti daj svoj mir; naj Ti sveti večna luč!

Domovina, ki svojih slavnih mož ne časti, jih vredna ni! Kako naj mi, Tvoji ožji rojaki, vredno in dostojno počastimo Tebe, ki Si ponos in dika ne le naše župnije, ampak cele naše domovine? Kako naj postavimo vreden spomenik Tvojemu spominu, ki Si bil lepota in slava naše škofije in naše matere sv. katoliške Cerkve? Mons. dr. Anton Medved, mi Tvoji rojaki, Tvoji Rajhenburžani, Ti hočemo postaviti tak spomenik, da nam vekomaj ne bo mogel nikdo očitati, da ne častimo svojih slavnih mož. Ta spomenik, katerega Si si Ti zaslužil, ne sme biti iz lesa krezljan, tudi ne iz kamna izklesan, in ne iz bron vlit; iz mrtve tvarine Tvoj spomenik ne sme biti postavljen. Mi smo Ti že postavili spomenik, živ spomenik iz naših lastnih src, polnih tiste žive vere in ognja ljubezni do Boga in bližnjega, katere je kot solnce na nebu žarela vse dni Tvojega življenja v Tvojem velikem srcu. Ta spomenik Si pomagal staviti Ti sam, ko Si z nedosegljivo lepoto besede vžigal in poživiljal v naših srcih ogenj žive vere in goreče ljubezni. Krona temu spomeniku je sladko upanje, katero se je Tebi že spremenilo v nebeško bivanje, nam pa ostane, dokler nas Gospod ne pokliče, kakor je poklical Tebe. Krona temu spomeniku je sam Jezus Kristus, Tvoj in naš Gospod Odrešenik in Plačnik. Da, v veri in ljubezni in upanju bomo ostali Tvoji, dokler se spet ne snidemo, da se nikdar več ne ločimo!

V žalosti, s katero je naša srca napojila novica o Tvoji smrti, pa nas nekaj, kar morda ni slučaj, — saj mi, otroci božji, slučajev sploh ne smemo poznati, — navdaja s posebnim veseljem in sladkostjo. Tebe je Jezus sam počastil v poslednjih dneh Tvojega bivanja na zemlji. Tvoja usta so bila izvoljena posoda, ki so skozi toliko let na neprekosljiv način širila češčenje Sv. Rešnjega Telesa. Zato Te je Jezus Kristus poklical k sebi na tisti dan v tednu, ko je bil postavljen ta najsvetejši zakrament. Kakor je bilo dano Tebi, tako je dano redko kateremu sinu svete matere katoliške Cerkve govoriti o križnem Odrešeniku Jezusu Kristusu. Kadar Si Ti izgovoril na pridržnici ali kjerkoli si bodi besedi »Jezus Kristus«, takrat je začutilo vsako srce neko nedopovedljivo sladkost. Ti pa Si tudi šel skozi življenje kot vreden posnemovalc Jezusa Kristusa, povsod duhovne in telesne dobrote deleč. Ti Si v polni meri dopolnil poleg prve tudi drugo največjo zapoved: Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe! Za reveže, za dijake, za vse dobre in koristne namene je bilo vedno odprto Tvoje srce in Tvoja roka. Vse Si ljubil, vse podpiral; zato je tudi Tebe vse ljubilo in rado imelo, kar Te je videlo in poznalo. Dasi Si imel kot profesor dokaj plače, vendar za Teboj ni ostalo toliko premoženja, da bi se mogli poravnati stroški za en pogreb. To, mons. dr. Anton Medved, je pa višek Tvoje slave in Tvoje ljubezni.

To je najlepši znak, da Si bil Ti res pravi duhovnik Jezusa Kristusa, ki je umrl na križu in ni pustil na tem svetu drugega, kakor svojo ljubezen, svoje usmiljenje in svoja dobra dela. Tisti, katere si Ti ljubil v življenju in jih nisi nehal ljubiti tudi ob smrti, so Ti pa napravili pogreb, kakoržnega že v slovenski domovini dolgo nismo videli in morda dolgo zopet ne bomo. Ker Si tolikanj ljubil Jezusa, in po zgledu Jezusa vsakega človeka, je bilo Tvoje telo počeščeno, da je smelo na petek, dan križane Ljubezni, počivati na mrtvaškem odru.

Tvoj veličasten pogreb pa se je izvršil na soboto, na kateri dan obhajamo vsako leto vigilijo vstajenja našega Gospoda Jezusa Kristusa. Tvoj pogreb je bil v soboto, dan Marijin, katere čast in slavo so Tvoja usta oznanjala v tolikih cerkvah. Jezus Kristus je svoje življenje skončal tri zadnje velike dni v sv. postnem času, Ti pa tri iste dneve v začetku sv. postnega časa. Tako se nam zdi, sta Te Jezus

in Marija počastila v poslednjih dneh Tvojega bivanja na zemlji. Tako Si končal, naš nepozabni rojak, naš ljubljenec, naša dika in naš ponos! Tebe Tvoja mati ni zastojnila, za Te Tvoja mati ni zastojnila trpela, Ti nisi zastojnil živel. Prejel Si od Svojega Gospoda, ki Te je ustvaril, velike talente, duševne in telesne; pa bil si podoben pridnemu in skrbnemu hišniku, ki zna dobro gospodariti. Tvoje življenje je prelepa podoba rodovitnega drevesa, ki rodi stoteren sad. Bil pa si obenem prelepa podoba Sejalca dobrega semena Jezusa Kristusa. Na tem svetu si zapustil nesmrten spomin, seboj Si odnesel hrano za večno življenje.

Nepozabni naš rojak, monsignor dr. Anton Medved, Tvoja rojstna župnija se klanja Tvojemu spominu; Tvoja rojstna župnija gre v veri, upanju in ljubezni za Teboj, dokler Te zopet ne najdemo pri Tvojem in našem Očetu, pri Tvojem in našem Gospodu Jezusu Kristusu. Tvoje telo čaka vstajenja sicer daleč proč od kraja, kjer Ti je tekla zibelka; a tako daleč od nas ne more biti, da ne bi dnevno mogli polagati na Tvoj grob rožnih vencev naših molitev. Kar je Monika naročila svojem slavnemu sinu Avguštinu: »Pokopljite moje telo, kjer hočete; le to vas prosim, da se me spominjate pri oltarju Gospodovem«, to vem, da je bila ob smrti tudi Tvoja prošnja. Veliko prošenj smo imeli do Tebe, ko si bil še med živimi. Pa tudi zdaj vem, da si med živimi, če tudi Si se odtegnil našim očem. Tvoja roka nam telesnih dobrot ne bo več delila, Tvoja duša pa pri Bogu na nas ne bo pozabila. In to Te prosimo, dragi naš Anton, da nam izprosiš pri Bogu to veliko milost, da bo naša župnija vedno tako lepo in častno zastopana po svojih sinovih-duhovnikih, kakor je bila v tej dobi, ko Si bil Ti starosta vseh naših rajhenburških rojakov-duhovnikov. Obudi nam pa, če ni proti božji volji, še kako tako mater, ki bo rodila tako svetlo zvezdo, kakor Si bil Ti.

Ta duh, ki veže iz teh-le besed, naj vedno dihti in veže v vsakem srcu vsakega Rajhenburžana in vsake Rajhenburžanke! To je Medvedov duh, to naj bo Medvedov spomenik!

Z Bogom, monsignor dr. Anton Medved! — Sveti Ti večna Luč!

Na svidenje nad zvezdami!

Tvoja rojstna župnija.

tista devotica v pravljici, ki čaka, da jo pride buditi, prine iz devete dežele.

Nehote se vprašujemo: zakaj vse to? Ali ni mogoče Ptuj že po svoji prirodni legi takorekoč središče, okoli katerega so osredotočene znamenite haloške in slovenske gorice in katerim podajajo roko glasoviti in celo daleč v inozemstvu znani ormoški in ljutomerski vinski griči? Mogoče pa nimamo vina v dovoljni množini za naš trg, ali pa morda s tako lahkoto prodajamo naš vsakoletni in po kakovosti prvovrstni vinski pridelek, da nam ni potreba nobene reklame, nobenega priporočanja, — nobenih vinskih sejmov? Nikakor ne, cenjeni čitatelji! Tudi pri nas, kjer prednjačimo v kakovosti in finosti vina vsem drugim krajem v državi, tudi pri nas je kriza tukaj, in sicer celo — občutna kriza. Lanskoletni pridelek je bil po kakovosti prvovrsten, po količini je pa nastajal daleč za normalno množino vsakoletnega vinskega pridelka. Vkljub temu dejstvu se ga je le malo porabilo in danes leži v ormoško-ljutomerskih in haloških vinskih hramih še na tisoče hl prvovrstnega vina letnikov od 1917 naprej. Dejstvo je nadalje torej, da se ga je le malo prodalo; vse drugo še pa čaka kupca, kakor grešna duša sodnega dneva. In ako nam priroda nakloni eno ali dve kvantitativno in kvalitativno dobre letine, kaj pa potem? Na vinski izvoz v inozemstvo iz znanih razlogov pa danes itak še misliti ne moremo. Vinogradniki bodo torej naenkrat stali pred usodnim vprašanjem: biti, ali ne živeti! —

Na vse to se nam nehote vsiljuje samo en odgovor: samo od sebe ne bode prišlo ničesar, treba nam bode in skrajni čas to je, seči po — samopomoči! Išemo stika s odjemalci, delamo pošteno reklamo, organiziramo se vinogradniki in uvedemo v Ptuj, kot izrazitem vinskem središču — stalni vsakoletni vinski sejem!

Bil sem v januarju t. l. na vinskem sejmu v Središču. Novorejenec je v kljub pomankljivi organizaciji (kar za začetek pač ni zameriti!) z lepimi uspehi dokazal tamkajšnjim agilnim vinogradnikom, da so na pravi poti. Na Kranjskem so na tem polju že dolgo istotako zelo delavni pod spretnim vodstvom višjega vin. in klet. nadzornika g. Gombača. Zakaj se ni bi tudi mi malo zganili? Vinarsko šolo s strokovnjaki imamo takorekoč tik pred nosom. Nam tudi ne manjka še drugih požrtvovalnih vinarskih in kletarskih strokovnjakov, imamo velikega župana in srezke poglavarje, kateri bodo gotovo prevzeli tozadevno inicijativo v svoje roke! Saj vendar vsi vidimo, da smo štajerski vinogradniki tik pred vprašanjem svojega nadaljnjega obstoja.

Mogoče se mi bo ugovarjalo, ne bo uspeha, da ni sredstev itd. To ne drži; samo hoteti in započeti nam je treba. Tudi potrebna sredstva se bodo našla in mi se moramo modernizirati ter prilagoditi duhu časa, ako hočemo naprej — obstojati!

Na vseh merodajnih faktorjih je torej danes ležeče, da prevzamejo inicijativo, ter nemudoma provedejo z vso energijo to prepotrebno akcijo, katera bode brez dvoma rodila, ako še ne popolni, pa za prvi vsaj delni uspeh v prid vsem, za svoj obstoj težko se borečim štajerskim vinogradnikom. E. S.

»NAS DOM«

je velikega pomena za neorganizirano mladino. Posebno marčevo številko naj bi dobili vsi slovenski fantje v roke. V zelo poljudni, pa vendar dostojni obliki pobija posamezne ugovore, ki jih ima moška mladina proti organizacijam, z vso prisrčnostjo, ki jo še osvežuje prava fantovska šegavost se obrača do tistih fantov, ki poznajo samo eno društvo, namreč ponočnjaško družbo. — Pohorski fant govori zelo zanimivo o različnih divjakih, afrikanski misijonar vabi fante v misijone (posebno važno delo!), štajerski fant je bolj bojevit in vabi fante k pretepu, nek ponočnjak pa opisuje, kako mora biti pravo fantovsko ponočevanje. Razen tega ima marčevo številka »Našega Doma« še lepo zgodovinsko črtico o Slovencih, Hrvatih in Srbih, opisuje moderne apostole, ter odkriva življenje po turških haremih in bosanskih gostilnah. Da imajo tudi dekleta v »Našem Domu« veliko besedo, to veselo dejstvo je itak znano. Novost je tekma, pri kateri morejo sodelovati samo fantje. Ako se hočeš te tekme udeležiti, si naroči »Naš Dom«, kjer boš zvedel za vse pogoje. Kot nagrada pri tekmi je razpisana zelo lepa knjiga. Vsem, ki želijo širiti izobrazbo med neorganizirano mladino, posebno moško, priporočamo pri tem delu kot najboljšo sredstvo razširjanje »Našega Doma«. Naročila sprejema uprava »Našega Doma« v Mariboru, Aleksandrova cesta 6. Naročnina znaša letno 1250 D.

LICENCOVANJE PLEMENSKIH BIKOV

za leto 1925 se vrši po sledečem redu:

I. Dne 6. aprila 1925:

1. Ob 8. uri v St. Ilju v Slov. goricah pri gostilni »Kolodvor« — Polak — za občine: Jarenina, Kaniža, Polička vas, Vukovski dol, Zgor. Jakobski dol, Ploderšnica, Ceršak, Cirknica, St. Ilj v Slov. goricah, Selnica ob Muri, Sladki vrh.

2. Ob 14. uri v Pesnici pri gostilni Kerenčič za občine: Dragučova, Grušova, Smarjeta ob Pesnici, Pesniški dvor, Vosek, Spod. Jakobski dol, Dobrenje, Gradiška, Na Ranci.

II. Dne 7. aprila 1925:

1. Ob 9. uri v Mariboru na živinskem trgu (mestna klavnica) za občine:

Bresternica, Jelovec, Kamnica, Sv. Križ, Rošpolj, Krčevina, Lajtersberg, Sv. Peter, mesto Maribor (vsi)

breg, Ciglenec, Zg. Duplek, Spod. Duplek, Sv. Martin pri Vurbergu.

2. Ob 16. uri v Selnici ob Dravi pri gostilni Hernah za občine:

Boč, Janževa gora, Selnica ob Dravi, Slemen.

III. Dne 8. aprila 1925:

Ob 10. uri v Zg. Sv. Kungoti pri gostilni Senekovič za občine:

Zg. Sv. Kungota, Sv. Jurij ob Pesnici, Plač, Slatinški dol, Spičnik, Svetina, Vrtiče.

Darila: državno 3150 D, okrajni zastop Maribor 3000 D.

I. Dne 20. aprila 1925:

1. Ob 9. uri v Mariboru, Magdalensko predmestje pri gostilni Počivalnik (preje Rapoc) na Tržaški cesti za občine:

Bistrica pri Limbušu, Limbuš, Pekre, Radvanje, Razvanje, Studenci, Tezno, Vrhov dol, Dolgoše, Sv. Miklavž, Pobrežje, Zerkovce, mesto Maribor, desni breg.

2. Ob 14. uri v Slivnici pri gostilni Lesjak za občine:

Bohova, Fram, Spod. Hoče, Loka, Morje, Orehova vas, Rogoza, Skoke, Slivnica, Gorica, Ješenca, Sv. Margjeta na Dravskem polju, Podova, Rače, Zg. Hoče, Pivola, Pohorje, Ranče.

II. Dne 22. aprila 1925:

1. Ob 8. uri v Sv. Lovrencu na Pohorju pri gostilni Koder za občine:

Cinžat, Kumen, Lehen pri Ribnici, Sv. Lovrenc na Pohorju, Recenjak, Rudeči breg.

2. Ob 14. uri v Rušah v gostilni Josipa Mule za občine:

Bistrica pri Rušah, Lobnica, Ruše, Smolnik.

Darila za premovanje: od države 2000 D, okrajni zastop Maribor 2000 D.

Redilne snovi in redilna vrednost posameznih živil.

Včasih slišimo čenčati kakšnega modrijana, češ, oni debeluhar živa gotovo samo staro svinjsko meso in beli kruh, sicer bi ne bil tako okrogel (dobro rejen), ali pa gospodična N. N. lovi menda same kobilice, ker je tako suha itd. itd.

Da so takšne in enake govorice brez vsake podlage, ve vsak pameten gospodar in umna gospodinja, kajti često opažamo baš nasprotno, namreč da je tisti, ki dobro zavziva trhel in suh, drugi pa, ki uživa priprosta kmečka jedila, čvrst in dobro rejen.

Znano je, da telesna oblika ni toliko odvisna od tega, s kakšnimi jedili se posamezen človek prehranjuje, marveč veliko bolj od tega, kako zavzita hranila prebavlja.

Redilne snovi tega ali onega živila skupaj predstavljajo redilno vrednost dotičnega živila. Poedino živo more potemtakem vsebovati obilo posameznih redilnih snovi, ki pa sicer nimajo velike redilne vrednosti za človeka, bodisi vsled tega, ker jih za prehrano svojega telesa sploh ne potrebuje, ali pa zato, ker ostanejo vsled slabih prebavil več ali manj neizrabljena. Najvažnejše redilne snovi, ki se nahajajo v naši vsakdanji hrani, so:

a) dušične snovi, katerih kemične spojine imenujemo beljakovine (albumine).

b) brezdušične snovi, to so toščobe in ogljikovi vodni, ali ogljikovi hidrati,

c) rudniške snovi, to so razne soli in

d) voda.

a) dušične snovi, katerih kemične spojine imenujemo go, kajti one so potrebne za tvorbo krvi, kakor tudi za tvorbo mesa ali mišic in hrustanca v človeškem telesu. Stročnice (fižol, grah, leča itd.) vsebujejo zelo mnogo beljakovin.

Brezdušične snovi — toščobe in ogljikovi hidrati — služijo za proizvajanje telesne moči in toplote. Toščobe se pod ugodnimi prehranjevalnimi razmerami rade nagomilijo na posameznih organih človeškega telesa ter tvorijo potem nekako rezervno zalogo za slabše čase. Njih učinek nastopi šele tedaj, ko v slučaju potrebe pod vplivom kisika v krvi oksidirajo, oziroma zgorevajo, pri čemer oddajajo toploto in se spreminjajo v ogljikovo kislino in vodo. Ogljikovi hidrati se ne morejo nakopičiti v organizmu, marveč so podvrženi edinole zgorevanju. Oni so pravi proizvajalci telesne moči in toplote. Ogljikovi hidrati delujejo obenem ugodno tudi v tem smislu, da v gotovih slučajih nadomestujejo beljakovine in toščobe. Riž, žita, kostanji itd. vsebujejo razven beljakovin tudi večje množine ogljikovih vodonov, dočim je meso zelo revno na teh snoveh. Poraba beljakovin v človeškem organizmu je zmirom enaka, bodisi da opravljamo naporna telesna dela, ali pa da počivamo. Največ beljakovin porabijo mladi ljudje v letih bujne telesne rasti.

Neumestno je zategadelj zvišati animalično hrano, to je razne mesnine ob napornem delu, ker je vegetabilna, to je rastlinska hrana mnogo izdatnejša in človeškemu organizmu prikladnejša, nego meso in škodo dela svojemu žepu, kdor kupuje drago meso, ki je vsled svojega velikega nagnjenja k razkrajanju večkrat celo škodljivo.

Ob rastlinski hrani, četudi je zelo revna na dušičnih snoveh, moremo opravljati težka fizična dela, n. pr. kopači ob zavzivanju grozdja.

Beljakovine v rastlinski hrani se enake beljakovinam v živalski hrani ter imajo tudi približno enako redilno vrednost. Kakor že povedano, ne pomeni posamezna redilna snov sama zase posebne redilne vrednosti, marveč šele v zvezi z drugimi redilnimi snovmi. Zato je potrebno, da zelo redilna živila mešamo z manj redilnimi živila. Tudi neprebavna staničevina vpliva na delovanje čreves ugodno in sicer na ta način, da jih razširja in napolnjuje. Sadije in zelenjava je izvanredno zdravo dietično živilo, ker ima razven svoje redilne moči tudi to lastnost, da osvežuje prebavila in pospešuje tvorbo krvi.

Nemški zdravnik dr. Meinert piše, da potrebuje odrasel delaven moški ob neprenapornem delu (krojač, čevljar, tkalec, pleskar, jermenar, pismonoša, pisar itd.) na dan povprečno 100 gramov prebavnih beljakovin, 70 do 100 gramov toščobe in 450 do 500 gramov ogljikovih hidratov. Odrasla ženska potrebuje 96 gramov beljakovin, 48 gramov toščobe in 400 gramov ogljikovih hidratov. Otrok v starosti 7 do 15 let rabi dnevno 76 gramov beljakovin, 44 gramov toščobe in 320 gramov ogljikovih hidratov, za otroke v starosti poldruga leta pa zadostuje 30 gramov beljakovin, 42 gramov toščobe in 70 gramov ogljikovih hidratov.

Katere redilne snovi vsebujejo posamezna živila in v kakšnem medsebojnem razmerju v odstotkih, naj povedo naslednje vrstice:

Živalska (animalična) živila.

Goveje meso: 18—22% beljakovin, 1—10% toščobe in 72—76% vode; teletina: 19% beljakovin, 8% toščobe, 73% vode; svinjsko meso: 14—20% beljakovin, 7—43% toščobe in 44% vode; kuretnina: 18—23% beljakovin, 2—3% toščobe in 70—78% vode; divjačina: 18% beljakovin, 1% toščobe in 77% vode; slanik (riba): 19% beljakovin, 17% toščobe in 43% vode; jajca: 12% beljakovin, 11% toščobe, 2% redilne soli in 75% vode; surovo maslo: 85% toščobe in 10% vode; slanina (prekajena): 3% beljakovin, 79% toščobe in 12% vode; kravji sir: 43% beljakovin, 7% toščobe in 40% vode; kravje mleko: 4% beljakovin, 3% toščobe, 4% redilne soli in 88% vode; smetana: 5% beljakovin, 29% toščobe in 63% vode. Odstotni ostanek vsakega posameznega živila tvorijo rudniške snovi, neprebavna vlaknina, pepel itd.

Rastlinska (vegetabilna) živila.

Fižol: 25% beljakovin, 56 ogljikovih vodonov, 2% toščobe in 15% vode; ječmena kaša: 17% beljakovin, 75% ogljikovih vodonov, 3% toščobe, 2% redilne soli in 15% vode; ovsena kaša: 18% beljakovin, 70% ogljikovih vodonov, 7% toščobe, 3% redilne soli in 13% vode; koruzni zдроб: 14% beljakovin, 71% ogljikovih vodonov, 4% toščobe in 11% vode; riž: 7% beljakovin, 77% ogljikovih vodonov, ¼% toščobe in 12% vode; pšenična moka: 11% beljakovin, 73% ogljikovih vodonov, 1% toščobe, 1% redilne soli in 14% vode; krompir: 2% beljakovin, 21% ogljikovih vodonov, 1% redilne snovi in 75% vode; zelje: 2% beljakovin, 5% ogljikovih vodonov in 90% vode; solata: 2% beljakovin, 3% ogljikovih vodonov, 1% toščobe in 93% vode; jabolka: ¼% beljakovin, 12% ogljikovih vodonov, 3% redilne soli in 82% vode; slive: ¼% beljakovin, 8% ogljikovih vodonov, 2% redilne soli in 85% vode; češnje: ¼% beljakovin, 15% ogljikovih vodonov, 2% redilne soli in 78% vode; breskve: 10—25% ogljikovih vodonov, ¼% redilne soli in 75% vode; grozdje: ¼% beljakovin, 10—20% ogljikovih vodonov, ¼% redilne soli in 79% vode; sladkor (iz sladkorne pese): 95% ogljikovih vodonov in 3% vode. Glede preostanka na odstotkih velja približno isto, kakor pri živalskih živilih.

Iz zgoraj navedenega posnemamo, da vsebuje n. pr. fižol razen ogromnih množin ogljikovih hidratov približno toliko beljakovin, kakor goveje meso, a je vendar šestkrat cenejši, ker stane 1 kg samo 15 kron, cena govejega mesa pa je 90 kron. V vsakem slučaju je torej boljše kupovati ceneji fižol, pa najsi je tudi do polovice beljakovin neprebavnih v njem.